

Ly

folytonosság, létezés; lágý, folyékony mozgás

Habár hasonló értékenyt és ejtést tükröz az L és J hangokkal, nem feltétlenül azokból alakult. Ezt a rovásjele (o v. o) is megerősíti: nem mutat semmilyen közös vonást sem az L (Λ), sem a J (1) hangzó rovásjeleivel. Sajátos ejtésű hang, napjainkban tisztán jobbra csak a palóc nyelvjárásban él már.

Zöngés ínyhang; a nyelv széles zárt alkot a kemény szájpaddás elejével, majd a nyelv széleinek lágý fellibbenése utat enged a folytonosan áramló levegőnek.

KÖZVETLEN HANGUTÁNZÓK, HANG(ULAT)FESTŐK

Ly+K

lyuk [1. mély hasadék, feneketlennek tűnő üreg, melybe a víz lefolyik; 2. nyílás testen v. testben, melyen át a folyadék s levegő átfolyhat; másként: *luk*, *lik* – az utóbbinál az *i* vastag hang, mert ragozva: *likas*, *likat* stb.; feltételezhetően kisebb, felszínesebb, időszakosabb jelenséget fejez ki a vékony hangú *lék*; v.ö. magyar *üreg*, *árok* (tartós vájatok, ám ezek csak bemélyedések, nincs átszakadás); *székely lók* (völgy, két hegy közti mélyedés); khmer *thluk* (lyuk, verem, üreg); khmer *luh*, katui *kluh*, moni *kloh* (átlyukaszt), nyugat-bahnari *luh*, észak-bahnari *kloh* v. *hloh* (lyuk) lengyel *loch* (üreg), német *Loch* (lyuk), óészaki *lekr*, norvég, keleti fríz, holland *lek*, svéd *läka*, német *leck*, angol *leak* (lék); kolami *kúl* (víz kifolyik egy lyukon); török *oluk*, *uluq*, japán *uro*, csecsen *ŷürg*, ingus *ŷurg*, bacbi *ŷür* (üreg, faodu); ógörög *lakkosz* (1. lyuk, üreg, árok; 2. medence; 3. tó), *lekáné* (tál, medence), *liknón* (fonott kosár, bölcso); finn *loukka*, észt *louka*, mari *luk* (lyuk, nyílás); tükrözve: andián *kol* (lyuk, szájnýlås)];

LÉTEZÉS, FOLYTONOSSÁG

~ly, ~aly, ály, ~ely, ~ély, ~oly, ~öly [igékből folyamatosan fennálló dologra (a gyökkel jelzett tulajdonságra) utaló nevet képez; pl. *mi* > *mily*, *milyen*, *hat* > *hatály*, *szab* > *szabály*, *gúzs* > *guzsaly*, *bök* > *bögöly*];

ily v. (régiesen) **ely** [a közelségre mutató *e-*, *i-* gyök a folyamatosságot, ezáltal létezést kifejező -ly képzővel társul], **ilyen** v. **illen** v. **elyen** [nyomatékosabb *ily*], **ilyes**, **ilyetén**, **ilyenféle** [ehhez hasonló];

oly [a távolra mutató *o-* gyök a folyamatosságot, ezáltal létezést kifejező -ly képzővel társul], **olyan** v. **ollan** [nyomatékosabb *oly*], **olyas**, **olyatán** v. **olyatén**, **olyanféle** [ahhoz hasonló], **olybá** [olyannak], **olyik** [(dunántúli tájszó) némelyik], **olyha** v. **olykor** [néha, nem mindig], **olymely** v. **olymint** [(régiesen) mintegy];

hely [a H véleményem szerint csupán előtét hang itt, ahogyan a rovásírásban se kötelező kiírni a szókezdő H-t; **Koricsánszky Attila: A napút ábécéje** c. könyvében a Ly rovásjeléhez a *hely* fogalmi értéket rendeli a Nap-jelképpel való szoros kapcsolata okán – v.ö. *helyés* (jó)], **helyény** [(kemenesaljai tájszó) kény és kedv szerént, érzékek kielégítésére nézve helyén való, azaz finom, kényelmes; pl. „*Senki helyényebben nem él, mint ő.*”], **helyes** [vminek helyet adó; képzőjét nyílt *e*-vel ejtik, szóösszetételekben szerepel, pl. *himlőhelyes*, *műhelyes*, *sétahelyes*], **helyés** [1. helyénvaló, megfelelő (*helyés döntés*); annyiban különbözik a *jó*-tól, hogy nem viszonylagos értelmű, hanem önálló, már önmagában teljes (abszolút). A *jó* (kedvező), *jobb* (javulást hozó) és ellentéteik a *rossz* (romlott), ill. *bal* (bajt hozó) csupán egymás viszonylatában értelmezhetőek; 2. arányosan kitölti a helyet (*helyés arc*); képzőjét zárt *é*-vel ejtik],

helyésél [vmit helyesnek tart, jóváhagy, egyetért], **helyesleg** [helyenként], **~helyt** v. **~helytt** v. **~helyest** v. **~helyen** v. **~hent** [amely helyen s időpontban (*mihelyt*); azon helyben, azaz rögtön, azonnal (*ahelyt*)], **helyétt** [1. vki helyében, azaz személyében, nevében, rovására, pótlására; 2. bizonyos helyen, másként: *helyütt*] **helyez** [vmely helyre tesz];

L HANGTÓL KÖLCSÖNZÖTT ÉRTELEMMEL

Ly

aly [*al* > *alj* > *aly*; pl. *aljas* (alávaló, becstelen, gonosz) > **alyas**, *alfa* (1. alacsony fa, 2. növény alsó része, törzse) > **alyfa**, *albor* (a bor söprűje) > **alybor**];

ölyv v. **ölyü** v. **élyv** [ragadozó madár; elemzése: *ölő* (életet elvevő) > *ölü* > *ölyü* > *ölv* és *ölyv*; a fogalom -ly hanggal való kifejezésének oka talán az, hogy e madarak folyton-folyvást ölnek, lételemük az ölés; v.ö. *ülyü*; *keselyű* (kese tollazatú ölyv); *karuly* v. *karvaly* v. *karvolý* (karról röptetett ölyv), *turul* v. *turuly* v. *turoly* (turáni ölyv), *bagoly* v. *bagul* v. *bogol* (baglyas ölyv, vagy talán bűvös kötést, bogot adó ölyv); továbbá a héjával összevetve hangutánzó jelleget támaszthatnak alá: *halha*, *ordoszi elē*, *burját eleä*, *ilē*, *jakut äliä* (ölyv, kánya), szanszkrit *cilli*, *cillā* (kányaféle ragadozó madár; v.ö. *gangacilli* – „gangeszi ölyv” dankasirály), szindhi *hila*, lahndá *hill*, pandzsábi *ill* (ölyv, héja), nyugati pahári *ill* (ölyv, kánya, keselyű), tamil *ālā* (halászsas); angol *owl*, óangol *ule*, latin *ulula* (bagoly), közép-csádi *kuyè* (sólyom, kánya), kusita *čulul* (héja, sólyom), *cilil* (héja rikoltása); lásd még [ezen elemzést](#)];

ülyü v. **(h)ülü** v. **üllü** v. **üjjü** v. **ülő** v. **ulu** [(csíkszéki tájszó) ölyv, kánya];

H+Ly

hülye v. **hüle** [mindenre együgyűen csodálkozva bámul; tkp. *hű-öl*; a fogalom -ly hanggal való kifejezésének oka talán az, hogy a hülyék folyton-folyvást csak bután bámulnak, lételemük az bambaság; v.ö. *hüled(ezik)*];

Ly+Ny

lyány v. **leány** v. **lány** [1. szülő nő magzata, 2. hajadon nőszemély; tkp. „*leendő anya*”; eredete: élénk mozgást kifejezendőn éles *ě*-vel ejtett *lēány* > (*liány*) > *lyány* > *lány*; szóbokrát is azonos jelentéssel kölcsönzi tőle, azaz ez csupán egy ejtésváltozat; v.ö. *legény* (nőtlen férfi; „*leendő kan*”) – [Buji Ferenc nyomán](#)];

Egyes szavak „átvételnél” gyakori az idegen **L** > magyar **Ly** váltás. Többjük hangutánzó, hang(ulat)festő eredetre is utalhat, ez esetben az L-Ly különbség csupán érzékelés- s gondolkodásmódbeli különbségből adódó ejtésváltozat:

- **fáklya** [ógörög *φλέγω* (*flégó*; lángol), latin *fulgeo* (fénylik); a lángok folyamatos lobogásának hangjából];
- **folý(ik)** [latin *fluo*; áramlás hangjából];
- **selyem** [vend *szvilen*, angol *silk*; szinte folyamló lágy-sága miatt];
- **sulyom** [tüskés növény; *szúr* > *szulák* > *sulyom*];
- **petrezselyem** [gör.-lat. *petroselinum* = *petrosz* (*szikla*) + *selinon* (növény); sziklás helyen nő];
- **zsálya** [latin *salvia*; feltehetően egészséget helyreállító, általános gyógyító jellege miatt, v.ö. latin *salve* (jól, egészségben, épen)];

